

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

Homo Christianus In Sua Lege Institutus. Sive Discursus Morales

Qvibus Totvm Hominis Christiani Officivm Explicatvr; Quídque is fugere,
quid agere debeat, quàm exactiſimè traditur

Segneri, Paolo

Augustæ Vindellicorum ; Dilingæ, 1695

Discursus XXXI. Adversùs Ludos & Comœdias obscœnas.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-45993](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-45993)

DISCURSUS XXXI.

Adversus Ludos & Comœdias obscenas.

I. **S**iquem unquam abulum, ex iis, qui titio- num instar fumanti- um Ethnicissimi vix- dum extincti, Rem- publicam Christianam etiamnum of- fuscant, omni eloquentiæ & ardenti zeli vi Ecclesiæ defensores SS. Patres oppugnârunt & infectati sunt; is est *Cypr. l. i. abusus Ludorum & Theatrorum pub- ep. 10. de licorum. Execranda hæc sensuum & hist. & l. exitiabilia oblectamenta concordibus 2. ep. 2. studiis damnârunt Sanctus Cyprianus, ad D. n. S. Ambrosius, S. Augustinus, S. Basilus, Ambros. S. Joannes Chrysostomus, S. Epiphanius, Isidorus Pelusiota, Tertullia- nus, Clemens Alexandrinus, Salvia- nus, Sidonius, Cassiodorus, Lactan- tius, Minutius Felix. Fecerunt au- tem id nonnulli eo verberum ponde- re, eâ energiâ & efficaciâ, aut sacro- rum potius horrore, ut eorum verba ful- gorem in illis iustæ esse videantur, quibus in Matt. illa feriantur. Quamquam autem c. 11. hom. campus se mihi pandit amplissimus, 38. & depromendi tantorum virorum è li- serm. de bris causas potentissimas ad excitan- dam vestris in animis similem aliena- & Saul tionem & horrorem ejus, quod ipsi & hom. tantopere averlati sunt, omillis tamen 17. 39. aliis omnibus, solam illam amplectar, Epiph. in quam suggerit S. Maximus, dum nar- exposi. rat antiq. Ecclesiæ consuetudinem,*

quâ in assignando cuilibet certo in Theatris loco inter Energumenos col- lo: abantur spectaculorum studio. Non ob aliud credo, nisi ut indicarentur illis illa veteris Ecclesiæ columnis, & spectatores Ludorum profanorum, totidem esse Energumenos, quorum non corpora, id enim minus multum foret, sed animos, stygius Inquilinus occuparet. Atque hoc argumento con- stitui uti ad excitandam in vobis infirmitatem Ludorum & spectaculorum de- testationem. Reddam vobis ejus consue- tudinis rationem, ostendens illud Theatrorum genus publica esse inter- norum Spirituum diverforia: Ad hoc cantatores; Spectatores vero, & in animo delusos; sic ut tandem oblectamenta esse videbantur jocula- ria, vetera sint præstigia voluntatis cinata: sint fascino nugacitati; rectius, ut alii ad propositum ampli- tum legunt: fascino nugacitati. Tam terram illæ caliginem offundant virtuti in animo, & tam vehementer proritant voluntatem etiamnum in- ram ad omne vitium. Fascinatio nugacitatis obscurat bonam, & inconstantia concupiscentiæ transvertit sensum sine malitia.

II. Illud autem docendi estis ante omnia: non adesse me hodie, ut vestram opem ac operam implorem, &

P. SEGNER
Homo Christianus

vertendum ac subvertendum, quid-
quid uspiam est in Republica Thea-
trorum, quicunque demum in iis lu-
di spectandi proponantur. Absit à
me tam non sanus, tamque dignus om-
nium reprehensione conatus. Stent
theatra, stent pœmata, in quibus sa-
era, in quibus seria exhibentur specta-
cula: stent & illa, quæ dum vitia ex-
ponunt ludibrio, & dicituris ridiculis
traducunt, id propositum habent, ut
Spectatorum ab iis animos alienent.
Theatra & Spectacula, quæ ego da-
mno, illa sunt, quæ navium instar incen-
diarum picem duntaxat, sulphur,
bitumen, aliæque spargendis incen-
dis, inferno ex lacu allata, vehunt.
Verbo, illas execror Comoedias, quæ
vel natrâ suâ & totæ, vel ex occasione,
& parte sui aliqua Spectantes ad fla-
gicia alliciunt & irritant. Primi ge-
neris illæ sunt, quarum totum argu-
mentum obscœnum est ac turpe, ver-
ba non verecunda, dicta & effata re-
ligioni repugnancia, spectacula, quæ
proponuntur, fœda & honestati ad-
veria. Alterius autem generis sunt,
quæ argumentum quidem habent
morum honestati non disforme, Epi-
sodia tamen, vel quæ appellant, In-
termedia continent ludicra, sed turpia,
vel in quibus prodeunt fœminæ ad la-
sciviam excoltæ, quæ mimæ suâ &
presentiâ, & loquendi ratione affe-
ctus excitant honestati sanè quàm per-
nitiosos. Has contra Comoedias ac
Ludos, non minus alicubi hac ætate
frequentes ac usitatos, ac unquam pri-
scis seculis, hodie quantâ possum con-
tentione diliterere mihi est animus; af-
R. P. Segneri Christi. Instr. Tom. III.

firmiter siquidem, illos esse fascino
planè horrendum, cujus vi Spectato-
res dolendis modis capiuntur & de-
mententur, sintque ita animi eorum
inferno à spiritu fortiter & exitiabili-
ter obsessi.

I.

III. Triplex fascinoꝝ, seu ve-
neficiorum genus est, amatorium u-
num, hostile alterum, somniferum q. i.
tertium. Primum igitur fascinoꝝ
amatorium est, quo malus genius af-
fectum erga personam quandam exci-
tat tam vehementem & impotentem,
ut furor potius dici debeat. Exemplum
ejus S. Hieronymus affert; dum nar-
rat puellam fuisse miserandam, quæ
simili maleficio fascinoꝝ, capitis abji-
ciebat velamen, expediebat comas,
commovebatur irrequieta, stridebat,
fremebat dentibus, & identidem Juve-
nem, qui maleficioꝝ paraverat, nomi-
ne suo compellabat; *Magnitudo quip-
pe, S. Doctoris verba sunt, amoris se
in furorem verterat.* Non ejusmodi
tumultu bacchantur & ferociunt, qui
ludos obscœnos spectant, fateor; non
minoris tamen damni effecta in se ipsi
experijuntur. *Enervis histrio, amo
rem dum fugit, infligit;* ut Minutius
ait: quæ sunt verba & sensu & succo
plena, & non effectum magis, quàm
modum maleficioꝝ hujus latentis pro-
dunt. Histriones, affirmat, dum
fictos in teatro amores exhibent, ve-
ris animum plagis conficere: *amo-
rem dum fugit, infligit.* Verbum hoc
infligit non vulnus tantùm, sed vul-
nus profundum exprimit, quale re-
vera est in re nostra: neque enim in-
ter

ter omnes animi nostri impetus, ac propensiones perverfas alia formidabilior est ista; sic ut primi Philosophorum illam stultitiæ quoddam genus censuerint; & doctissimus Idiota eandem argute appellavit *perniciem delicatam* animæ, quæ ipsam perimit non sentientem. Feta autem ista, quam oportet fortioribus semper vinculis suo in spelæo astringere, turpibus in Ludis omni nexu solvitur, ut aptior sit ad nocendum. Non aliud Theatrorum argumentum est, quàm Amor; non alii implicantur nodi, non alii inveniuntur contractus, non alii audiuntur errores & peripetiæ, ex quibus dein extricentur, quàm qui spectant ad amandum. *Summa gratia ejus de suavitatis plurima concinnata est.* Sic ut vis imaginatrix blandis ejusmodi imaginibus occupata, aliud neque amœnius & pulchrius, neque beatius fingere sibi possit, quàm totam se permittere malo suo. Non semel contigit, foeminam, quæ, dum uterum ferebat, obversantem semper oculis habuit æthiopsis alicujus imaginem, prolem subinde parere æthiopsis instar nigram ac deformem. Nec dispar est conditio animi, sæpe præsentis spectaculis ejusmodi & Ludis obscænis. Paulatim, & sine sensu Idæa in illo formantur tam abhorrentes à Legis Christianæ sanctitate, ut matri candidæ non tam dissimilis sit partus ater. Non alias sibi imaginari voluptates, non alia oblectamenta potest, quàm quæ sensus afficiunt, & eò veniunt, ut Lex illa, quæ talia prohibentur, crudelis & inhumana existimetur,

rapiebant me, ait S. Augustinus, dum acerbis lacrymis deplorabat similes Juventutis suæ effascinationes, *rapiebant me spectacula Theatrica, plena imaginibus miseriarum mearum, fontibus ignis mei.* Cùm facta ejusmodi facta in animum incidunt jam tetra fuligine amoris impuri infectum, flammæ ejus magis magisque suscitant; ubi verò, in purum etiamnum & candidum, depingunt ipsi ut unicum atatis suæ bonum ac gaudium, quod non est nisi verissima miseria: luident falsissimam libertatem, amandi personam, quæcunque placuerit; & per eb. l. 3. de *oblectamenta inanium fabularum motum summo excitant ad incertivam libidinum*: ut in. *hous*, re non multùm dissimili loquitur S. U. Isidorus.

IV. Duobus autem potissimum adjuventis utuntur Histriones ad persuadendam Juvenibus hanc, quam diximus, amandi libertatem. Primum sunt illæ Personæ, in quibus affectum hunc fingunt, & quæ nunquam non argumentum Ludorum præbent. Sunt autem plerumque illustres, Archistrategi, Heroës, Principes, Reges; & hos proponunt insipientes amore vilissimæ mulierculæ, oblitos decori & majestatis suæ, mancipia & servos affectus sui, post profligatos Exercitus potentissimos, post expugnatas & subjectas suæ ditioni nunc integras Provincias, nunc arces aut urbes munitissimas, summam cum nominis sui famam. An non hoc est aureo in fundo, ad plus splendoris illi conciliandum, rubeum aut viridem colorem illinere? Aut recūs,

Tertull.
de spect.
c. 17.

P. SEGNER
HOMO CHRISTIANUS

an non hoc est cum Ethnicis fingere, in Deorum praeceptis scelera & flagitia, sicque illa quodammodo sacra reddere, & omnium imitationi, non infami, sed pleno Majestatis sub schemate, proponere? *Exprimunt impudicam Venerem, adulterum Martem, Jovem illum suum non magis Regno, quam vitium Principem, in terrenos amores, cum ipsis suis fulminibus ardentem, aiebat S. Cyprianus. Quare jam nunc, an possit esse, qui spectat, integer & pudicus.*

V. Alterum infernale adjumentum Histronum, ad amandi libertatem persuadendam est, quod amores hos ipsis à foeminis in Theatram impudenter inductis, nimis quam viva imitatione & simulacro curent Spectatoribus proponi: quæ, cum non semel febri tali continuâ laborent, non est timendum, ne minus peritè partibus suis fungantur, & perditè amantium symptomata non latis dextrè imitentur. *Quid non potest suadere, qui talis est? Arcet S. Paulus foeminas à sacris suggestis, ob periculum, cui illas auscultantes exponerentur, si rectè S. Anselmus divinavit. Si autem inter Christianos ferendum non est, ut foemina è sacro pulpito disserat de divino amore, an ferri debet, ut in theatro disserat de amore lascivo? ut loquatur ad juvenes, tam paratos ad concipiendos ignes impuros? loquatur à capite ad calcem exquisitè compta, calceolis etiam ad lasciviam genium lepidissimè ornatis? Utatur jocis, facetiis, gestibus, quos sine rubore non spectet ulla quantumvis effrons barbaries? Imò non loquatur tantùm, sed*

cantillet? S. Cyprianus affirmat *foemina cantu tolerabilis esse audire. Hæc autem frequens sibilantem: etsi enim & sibilus occidat & cantus, ille tamen mortem affert brevem, cantus æternam. Pythagorici, ut plus æstimationis conciliarent Musicæ, quâ mirificè oblectabantur, cum scholas illa minus deceret, Sideribus eandem & Cælo tribuerunt; unde postmodum cum mortalibus esset communicata. Unde unde autem manârît alia canendi peritia, hæc certè, quâ de agimus, non Cælo, sed Inferis suam debet originem, è quorum imâ abyssu emerit, si alicunde emerit. Inde certè venisse dici posset, si ille omnis luctus & calamitatum locus Musicam vel audire, vel parere posset. S. Hieronymus docet, alia inter malorum Demonum genera unum aliquod esse, cujus proprium munus sit amatorias artes, blandicias & cantus fovere, amoribus & amatoris canticis servientes: atque hujus furfuris Genios oportet præ cæteris adesse in Theatris, in quibus itæ Sirenes, eorum discipula, cantant, ut ipsis non notas minus musicas ac tonos, quàm verba suggerant: isti agunt, ut discitis etiam è terris advocentur, alantur stipendiis, lautè habeantur; ut numero à Spectatore animis attentissimis audiantur, quanta attentione vix ullus, si tamen ullus, in Templo unquam facer Orator auditus est. Ad tam infamem, & pudendam plagam velut obligandam, asseritur: scribi & cantari amores honestos. Vellem vera dicerentur. Etsi autem vera essent, non*

tamen hos illa cantus excusarent; an enim honestos etiam amores istos, in theatris, tantâ tamque varia audiente multitudine, & à fœminis cantari decet? Plutarchus auctor est, Catonem Censorem Senatu movisse Mallium, nescio quem, propterea quòd cum non pudisset, spectante filia, conjugem oculari. Non igitur quæcunque hoc in genere quoquomodo honesta sunt, omnium vel oculis, vel auribus propinari fas est. Nullus ambigo, quin sapientissimus, quem dixi, Censor, non Urbe tantum, sed toto Orbe facessere iussit, fuisset protervas illas fœminas, quæ publicis in theatris manu cytharam complexæ, fingunt se ardere desiderio, linq̄i animo, intumescere angustia cupiditate luyenis sui sponsi, ut is velut cælo lapsus Numen beatas ac felices reddat. An non hoc est fingere se fascinatam, ut alter verè fascinetur? Unde bellissimè sanè in harum quamlibet cadit titulus ille, quo à Propheta Nahum sunt compellatæ, si modo ejus vim assequerentur; *Meretricis speciosa & grata, & habentis maleficia, qua vendidit gentes in fornicationibus suis, & familias in maleficiis suis.* Interim quia liquor, in quo effascinatorius iste potus paratur, dulcis est; passim summa cum voluptate bibitur, nec est, qui convulsiones summè doloriferas, subinde secuturas attendat; multoque minùs auditur Sapiens, monens hortansque, & vel procul inclamans omnibus, qui hoc poculum ori admovent ad bibendum: *ne intuearis vinum, quando flavescit, cum splenduerit in vitro color ejus, quia ingreditur*

blandè, & in novissimo mordebit ut coluber: perinde ac si diceret: Nemo fidat colori vini oculis blandientis, qui in vitro illo splendescit; quamprimum enim stomachum attigerit, sentiet illud mutatum in spumam Draconis pestiferi. Narrat S. Teresa, sibi in animi quadam à sensibus alienatione à Deo monstratum in Inferno locum, ad quem denique ipsa fuisset detrudenda, si ceptam familiaritatis cujusdam cum nonnullis, in sensu fundatæ, semitam tenere institisset; propterea quòd illa in flagitiosam paulatim fuisset degeneratura. Quis autem nos isto dignabitur favore, ut ostendat, quò tandem deductura sit complures animas inconsultæ illa libertas, quæ principio tam non mala, tam citra culpam esse videtur? Si innocens est, æquo tamen est dulcior; atque hæc ipsa dulcedo absterere à bibendo debet: *in fine mordebit ut coluber.*

II.

VI. Magna sunt ista, & publicè noxia; sed longè adhuc atrocius castis moribus Comici isti Histriones nocent. Si alio fascino Spectatorum animos non dementarent, nollem eos Incantatores vocitare. Alterum igitur fascinationis genus perpendamus, quod latius grassatur. Hoc diximus esse hostile, quo tam multa Mortalium cædes perpetrantur, ut del. R. unum ejusmodi maleficiis deditus, El. l. 1. p. 67. zana nomine, biennij duntaxat spatio, octingentos letho dedisse memoretur. Sed quantumlibet Magi isti nocent, non est ambigendum, quin haud pau-

Iō plures cades Histriones perpe-
 trent; atque adeo ut atrocitate, ita &
 maleficiorum numero illos superent;
 eūm Histriones animas, corpora ve-
 rō Magi enecent, jam aliā certō interi-
 tura. Ut autem nonnihil etiam dica-
 mus, ex quo de numero occisorum
 in spectaculis conjectura sumi pos-
 sit, satis sit affirmasse, ex omnibus,
 quibus mortalium imbecillitas ad fla-
 gitia impellitur, plenis periculo oc-
 casionibus, non esse ullam, quæ tot
 tamque nocentia hostibus salutis nos-
 træ arma ac tela subministrat, quot
 quantaque subministrant spectacula
 & Ludi morum honestati repugnantes.
 Scimus tres esse hostes nostros
 juratos, Mundum, Carnem, Dæmonē.
 Omnes istos damno nostro irrepara-
 bili adversus nos hodierni Ludi obar-
 mant. Et Mundus quidem Senex di-
 citur stultus & amens, eaque causā
 divinæ Sapientiæ oculis tam ingratus
 inuisusque, ut ferre illum nullo mo-
 do possit. *Tres species odit anima
 mea & aggravat valde anime illorum:
 Senem fatuum & insensatum.* Senex
 dicitur, quia semper crescit annis, sem-
 perque occasus sit vicinior: & tamen
 tam non crescit sapientiā, ut semper
 magis repuerescat, stultus ac præceps
 voluntate, amens intellectu; dum de
 rebus omnibus, puerorum instar, ju-
 dicat, ut foris apparent. Ut tandem
 saperet, Dei Filius è Cælo in terras
 delapsus est, ut vera à falsis doceret
 discernere. *Ego ad hoc veni in Mun-
 dum, ut testimonium perhibeam verita-
 ti.* Et tamen miser, ut iis, quæ verita-
 tis inanem speciem præferunt, stul-

tē adhaereat, ne veritati quidem ipsi
 fidem vult habere: unde tanquam
 pervicax suis in erroribus à Christo de-
 scribitur, adeo ut eum disertè excludat
 à consortio eorum, pro quibus sup-
 plex Patri factus est: *Non pro Mundo
 rogo, sed pro his, quos dedisti mihi; agen-
 do cum Mundo, tanquam segregato
 & ejecto communione Fidelium suo-
 rum, ut dignus est, indignus autem
 fructu precum pro cæteris fusarum.*
 Hic autem tam cum divina Sapiencia
 pugnant Mundus, undenam majora
 accipit subsidia ad perfidiam & erro-
 res suos defendendos, ad nuntiatum
 contra veritatem bellum profequen-
 dum, quàm ex axiomatis, & factis
 Theatrorum? In his in scenam indu-
 citur, quidolis, nequitia, perfidia,
 quin & incantatione sacrilegā viam
 sibi sternit, nunc ad sceptrā & solia,
 nunc ad vindictam de hoste sumen-
 dam, nunc ad victoriam; & felici sorte
 scopum suum attigisse cernitur: est
 tanto scelere concupitum. Produci-
 tur Juvenis, solertissimo ingenio, mi-
 risque artibus illudens diligentia ma-
 riti, conjugis suæ pudicitia invigilan-
 tis. Leno etiam spectatur, qui tur-
 piter lucripetā castum virginis pudorem
 venalem prostituit. Congredi-
 untur, alii in Theatro singulari certamine,
 & laudem plausumque ferunt,
 ut heroe dignum facinus ausi, ac tro-
 phæa statuuntur illis ausi, quæ Leges
 Ecclesiæ tot sacris fulminibus feriunt,
 Deridetur pudicitia studium, ut pu-
 erilis simplicitas; ut prudentia miracu-
 lum adoratur impia, quam vocant,
 Politica; autoritas adimitur Evange-
 lio,

lio, ridetur Fides, Fortuna Deorum in numero ponitur; illa affirmantur effata, quibus deridenda Athia nititur; & nunc ambigua locutione & felcennina, nunc haeresis redolente amphibologia vitium pro virtute describitur, cuncta tribuuntur casui, tolluntur divina Providentia rerum humanarum habent, & Fato tribuuntur. Haec sunt facta, haec sentia, isti successus, quibus magnam partem ludi theatrales hodierni absolvuntur. Ubinam igitur aptius stulta sua dogmata stabilire potest Mundus, quam in Comediis? ubi palam plauditur doctis, sublimi in pegmate, quae si in plano proferrentur, materiam praerent abundantem causis longissimis; quibus in jus vocarentur, non qui prolocuti sunt tantum, sed & qui audierunt, quin sacris Iudicibus nuntiarent. Pravi sodales non minus nocere solent, quam ipsi mali Dæmones; unde negari non potest ipsis, de quo semet iactant; quod os habeant orcinum ad

Prov. 1. animas devorandas: Deglutiamus cum
32. sicut infernus viventem. Quando tamen unquam linguae eorum, aut verba, suadendo flagitia, aut extollendo, tantum afferre detrimenti possunt, quantum afferunt Theatra? Prorsus existimo, uno vesperi, unâ in Comediâ plures stabili & affirmari errores, Mundi amentiae conformes, quam anni totius spatio ab omnibus pravis sodalibus assirmentur: isti siquidem aut rarius de ejusmodi rebus loquuntur, aut in loquendo magis sunt cauti circumspectique, quam

Histriones Comici, quos audire est, velut per jocum festivum, blasphemias, convitia, nunc contra Castimoniam nunc contra Pietatem in Deum, nunc contra ipsam unam veram Religionem, ut facetias spargere. Nec juvat dicere: fingi tantum in Theatris errores hosce; assensum illis a profertente non praestari: neque enim hoc facit, quo minus in rem suam Mundus ejusmodi verbis utatur; inducuntur enim in Theatrum personae, quae sic illos proferunt, ut credere videantur, & sentire, ut loquuntur; atque etiam ex eo gloriosam captare. Praecipuus Comitorum Ludorum insinuatorum finis fuit, ut doceretur virtus, docerentur vitia. Negari proinde non potest, quin multum in animos possint, taciteque insinuant sentia, quae audiuntur, quantumvis ficta. Et si vim ejusmodi exercere possint sentia pia ac rationi conformia, quomodo non idem poterunt impia atque perversa? Dudum asseruit Lactantius: *Docent adulteria, dum fingunt, & simul Lib. 6. latè erudiunt ad vera.* *Insit. 6.*

VII. Quamquam autem haec ita se habeant, & haec Mundo arma Ludi Theatrales subministrant, his tamen nos ille foris tantum oppugnat, dum stulta sua axiomata & effata, quae veritati ac Evangelio repugnant, occinit. Hostis alter, Caro, hoc atrociora, quod magis insinua contra nos bella mover, nosque ipsos contra nos armat & concitat. Hoc autem efficit, dum aliarum identidem, aliarumque delictarum

tiarum ac voluptatum in nobis orexin
excitat, sic ut iis, quibus fructi fumus,
minimè saturi, comedendo & fruendo
famem opsonemus. Hunc porro ad
finem ex omnibus, quæ uspiam sunt,
oblectamentis, nullum magis Carni
servit, quam oblectamenta Ludorum.
In aliis siquidem illa unius tantum,
aut alterius ex nostris facultatibus
ministerio ad perfidiam suam uritur,
at in Theatro omnes tanquam arcto
foedere junctæ candem adjuvant.
Alba crimina, pronuntiavit Salvianus
Episcopus, singulas sibi in nobis
quidam portiones: unum ex his
facultatem imaginatricem corrup-
pic, oculos alterum, tertium aures,
alias alia facultates; atque ita unus
in his sensus, organum unum de-
linquit, altero extra criminis socie-
tatem relicto; In Theatris verò, per-
git idem Præful, nihil hominum rea-
tu vacat, quia & concupiscentis animus,
& auditu aures, & aspectu oculi pollu-
untur. Atque hæc tam communis
omnium nostrarum facultatum in
theatris strages tam est manifesta,
ut eam vel in tenebris suis Ethni-
ci perviderint: unde Seneca affir-
mate non dubitavit, non esse tam
præsentem omnis honestatis pe-
stem, veneficium nullum tam po-
tens illi extirpanda, quam specta-
cula, quæ cum voluptatis dulcedi-
ne nullum non vitium animis instil-
lent. Nihil, verba ejus sunt,
tam damnosum bonis moribus, quam
in aliquo spectaculo desiderare: tunc enim
per voluptatem facilius vitia subve-
niunt.

VIII. Neque solum theatricorum
istorum Ludorum maleficio crescit in
animis vitiatum voluptatum cupidi-
tas; sed quicquid etiam ab earum ex-
perientiâ retrahere nos potest, solertes
submovetur, ut nullo meto alacriter
bibatur venenum popinatum, ad ebri-
tatem usque. Duo enim sunt, de
quibus natura nobis providit, ut præ-
cipites ad vetita delectabilia impetus
frenemus, Timor, ac Pudor. His sic
aspergit voluptates, ut ab iis non mi-
nus abhorreamus, quam infantulus à
nutricis, ablactare illum cupientis, u-
beribus, cum amaro ista succo illinun-
tur. *Omne malum, aut Timore, aut Tertull.*
Pudore natura persudit. Utrumque Apol. c. 1.
horum tollunt spectacula obscœna.
Timorem quidem, dum ostendunt
plena flagitii negotia felici exitu co-
ronata, quin eorum author innotes-
ceret, aut quidquam is inde detri-
menti caperet: Pudorem autem,
dum libidines exhibent, ut malum
quoddam toti humano generi com-
mune: imò ut vitium Heroibus
proprium, & tanquam febrem, quæ
laborare, ne Leoni quidem probro
fit. *Scelus coburnatum demonstrant. Lactant.*
Depingere naves, puppim auro ob-
ducere, mira arte exalare proram, c. 20.
latera omnia incisus elegantibus em-
blematis exornare, inventa sunt so-
lertissima, quibus tegantur propin-
qua semper navigantibus pericula,
ut distractus aliò animus ad illa non
attendat. *Pericula, ut loquitur vit. Plin. l.*
sapiens de ea re, expingimus, juvat. 35. c. 7.
que ad mortem speciosè vehi. Quid
aliud

aliud Comici Histriones faciunt, qui non pericula tantum, sed naufragia etiam elevant, voluntque honestam oblectationem esse, quod momento unico plures animas in perniciem impellit? Præterea condiunt omnia argutiis, facetiis, loquendi formulis, adagiis, quæ, etsi Senecæ sententiâ aliud non sint, quàm *Sales venenati*, tamen ita venenati delectant palatum, & majorem similitum sitim, in Juvenibus maximè, excitant; qui cum miris laudibus extolli audiant, quod ipsi nunquam experti sunt, experti mox & ipsi cupiunt, non tam voluprate, quàm curiositate stimulati: id quod acutè in socio suo Alipio notavit, descripsitque S. Augustinus his verbis.

l. 6. Confess. c. 12. *Ceperat & ipse desiderare conjugium, nequaquam victus libidine talis voluptatis, sed curiositatis. Verè igitur*

Histriones isti, momento eodem, & arma cupiditati ministrant, voluptatis desiderium accendendo, & scutum illi offerunt, auferendo timorem perinde ac pudorem. Et miretur quispiam, si cum Lactantio spectacula

l. 8. Inst. c. 20. *dixerim; Maxima irriamenta vitiorum?*

IX. Tertius tandem, omnium infensissimus hostis, est Dæmon, qui si re ipsa minus cæteris noceat, per ejus voluntatem non stat, quàm plus omnibus incommodare desiderat. Hic autem in Theatris & spectaculis tantum lucri facit, ut illa planè sua existimet, Tertullianum audiamus, qui ut à tam pernitiōsa voluptate Fideles avocaret, hæc narravit, Matrōna quædam,

etsi Christo per fidem addicta, cum tamen voluptatum quàm Crucis studio majore teneretur, etiam Theatralibus Ludis adesse non horruit; nec enim illi animus prælagiebat, quàm eadè hanc esset oblectationem emptura. Certè dum domum à Spectaculo repetit, à malo Genio occupata, horrendos ab eo cruciatus perferre cogebatur, donec ad aliquem adducta, qui sacris adjurationibus invisum hospitem abigeret, ex eo tanti mali causam didicert. Quà tandem fronte, aiebat, Dæmonem objugans Exorcista, ausus es occupare feminam, quæ sacri Lavacri beneficio mutata est in Templum vivum Spiritus Sancti? *Quomodo ausus es Templum Fidelem aggredi?* Sed reposuit Dæmon: *Justissime quidem ferri.* *Am. c. 16.* non enim jus mihi fasque est, capere feram, quam meo in saltu deprehendi? *In meo illam inveni*, his verbis asserendo, infernalis planè Juris, ditionisque esse Theatra, in quibus Dæmon pro arbitrio furere possit, & prædas agere, tantò liberius majorèque proventa; quod non tam ipse feras solerter quarit, quàm ipse ad stygium istum venatorem, sponte sua accurrunt. Nec tamen ipse tam cruciare corpora, quàm animas seducere laborat: quem quidem ad finem mirum, quàm ipsi Ludi isti obscæni serviant, præquam ulla aliæ, ad pervertendas animas, excogitata ab eo artes & fraudes, cum hic apertum teneat ludum, ut dociles admodum Audi-

P. SEGNER
HOMO CRISTIANUS

tores erudiat ad peccandum cogitatione, verbis, ac factis. Unde S. Joannes Chryostomus dixit, *Theatra Adulterii meditationem, turpitudinis exhortationem, inhonestatis exempla.* Atque hæc ipsa sunt, quæ maximè Dæmon hoc in ludo docet.

X. Docet igitur primò peccare cogitando: *Adulterii meduatio.* Oculos præ aliis sensibus diligimus, quis, ut Philosophus observavit, plus quàm ceteri nos docent. Quia autem magis nos ad malum, quàm ad virtutem erudiant, non dabitò, quin etiam Dæmoni aliis sentiendi organis chariores sint; cùm certum sit, hunc iis in nostram perniciem variè uti. Utitur illis, dum legendos offert libros tractantes turpia, quos S. Hieronymus appellavit *fercula in Ocei culinâ excocta. Cibos Dæmonum, carmina Poëtarum.* Utitur illis, dum spectandas offert Imagines impudicas; in quibus vel inter Christianos, apparent adulteria, incestus, infanda flagitia cohonestata: cùm enim Idola illi in cubiculis habere non possint, sceleratas has imagines eorum loco substituunt. *Titulant incesta picturis.* Utitur illis, cùm in conspectum nostrum adducit scæminas, nunc splendidissimè excultas, nunc propudiosè nudas, de quibus idcirco S. Cyprianus ita loquitur: *Asuleus peccati facta est forma scæminea.* Ut enim peccatum mortis est stimulus, irritando illam, quando aliàs ventura non esset, ita peccati stimulus scæmina est. Nunquam ramen oculorum ministerio laboriosius &

fructuosius Orcus utitur, quàm in Theatris, ubi libri sunt vivi, pictura vocales, obrutus conjuncti verbis, verba animata gestibus, plausibus, citharis, cantu, symphonis, sic ut quidquid facultatum à Deo accepimus ad serviendum ipsi, totum abusu pessimo vertatur in instrumentum Dæmonis ad Deum injuriâ afficiendum. *Oculos, & aures, & Eccli. 17. cor dedit illis excogitandi,* ait Sapiens, dum enumerat favores in ipsa statim nostri productione collatos. Et cuncta tamen hæc in Spectaculis, illaudatâ concordia, famulantur aut ad irritandas, aut inducendas, aut fovendas cogitationes perverfas ad injuriam Conditoris. *Descendisti à Theatro,* disserit S. Joannes Chryostomus, & en alius jam ludus in teatro memoria tuæ agitur, tantò tibi nocentior, quanto interior. *Qua Hom. 3. spectasti, ad memoriam redeunt.* Subdepeunt denuo mentem audita argunt. *joci, facetiæ, loquendi formulæ, gestus; & tu ipse tibi effectus es.* Theatrum mobile, Histrion, Scena, Pægma, Spectator, Argumentum, & quidquid aliud vis. Piscator ubi in latus ac viscera balenæ telum mortiferum adigit, vagari illam sinit, quaquà lubet, probè gnarus, paulò post, ubi frustra ferrum extrahere laboraverit, exanguem, sine sensu, sine vita sibi in prædam celluram. Ita Dæmon. Sinit te abire ex illo spectantium Circo, non ignarus, quid paulò post in animo tuo effectura sit illa cogitatio, quam per oculos, aures, vim imaginatricem in intima animi tui

R. P. Segneri *Christ. Instr. Tom. III.*

Mmm

adyra

adyta adegie. Ridet interim nescio quis eos, qui in Ludos hos Theatrales iavehantur; & quid damni, inquit, inferunt? nec cogitationum suarum pestem advertit, aut non æstimat, cum sit lenta, & paulatim ad nocendum proficiat: *Adulterii. Meditatio.*

*de Curio
osio.*

XI. Sed non satis est Dæmoni, pravas in hoc ludo cogitationes docuisse: pergit porro, & facundos suos reddere discipulos studet; sed turpi planè faciundia: *Turpitudinis exhortatio.* Scribit Plutarchus, olim portas aliquas Nefastas, seu infelices ac infames Romæ appellatas; propterea quod por eas non prodirent, nisi Rei in-crucem agendi. Prò quàm nefaste portæ sunt ora Histrionum, per quas vix prodiret vox nisi nefaria! Portæ ominis sanè pessimi, cum vivum nihil, sed putridum tantum & pessimè ferrens inde exeat. Neque tamen hic malorum finis. Funestissimum est, quod sic loquendo, audientes ad similia incitent, & suo exemplo loqui doceant licenter, & absque pudore, de iis turpitudinibus, quarum vel nomen Apostolus volebat à Christianis ignorari. *lib. 3. P. 2. Nec nominetur in vobis.* Unde Clemens Alexandrinus, *Non inconcinne,* inquit, *Theatra cathedram pestilentia quis vocet:* quia in his non Discipuli tantum scædorum sermonum, sed Magistri formantur.

lib. 3. P. 2. Nec nominetur in vobis.

lib. 3. P. 2. Nec nominetur in vobis.

lib. 3. P. 2. Nec nominetur in vobis.

lib. 3. P. 2. Nec nominetur in vobis.

XII. Quin ea Prælectionum istarum dolenda vis & efficacia est, ut absque morâ cogitationibus ac verbis, facta jungantur: *Adulterium. dicitur,* ajebat S. Cyprianus, & se-

nocinante ad vitia publice auctoritatis malo, qua pudica fortassis ad spectaculum Mairona processerat, de spectaculo revertitur impudica. Eni præclaros ludorum istorum fructus! en scholæ hujus egregiam doctrinam! Hic dicitur, ut quæ flagitia ac turpitudines tanto plausu Spectatores audierant, tantâ arte Histriones adumbrarant, & prima duxerant lineamenta, non fictis jam fraudibus, nec simulatis machinationibus, sed vivis quasi coloribus depingantur, sitque, ut quæ animo ad Spectaculum columba accesserat, vultu redeat, cui non nisi cadaverola jam ferula sapiant. Neque verò hæc semel duntaxat contingunt, aut iterum; nimis enim quàm magna est virtus exemplorum, maximè pravorum: *Inhonestatis exempla.* Ratione præditus est homo: hujus autem ductum, quàm pauci sequuntur? *Non quàm eundem, sed quàm tur.* Illa eligitur femita, quæ plurimum vestigii trita est: quàm justus igitur merus est formidantissimus, ne Ludorum objecta oculis exempla quàm plurimos habeant imitatores? Et qui interim illi sunt, qui Matronas his objiciant tam miserè percundi periculis, quinam ad hanc illas flagitiorum scholam adducunt? Non alii quàm ipsi mariti: qui cæci suam hanc non agnoscunt stultitiam: sed videamus, quàm illa insignis sit! Si conjuges vel invitis Maritis accedat. *l. Con-re volunt publica Spectacula, & inter-ferunt.* esse *Ludis theatralibus:* affirmant Le-Pir quæges, justam eam esse repudiandi illas que C. de causam: & huc à Maritis ipsis ducant. *Repudiatur, tantum non cogantur?* ita sanè, hæc

hæc est res ipsissima. Primi sunt Ma-
rii, qui conjuges; primi Patres, qui
filios; primæ Matres, quæ filias spe-
ctatum adducant; hæc autem est edu-
catio tam infamis, ut ejus fœditas ne
Ethenicos quidem latuerit. Unde
jubet Aristoteles, ut Magistratum
publicorum auctoritate, si id Paren-
tes negligant, Juvenes à spectaculis &
theatris arceantur: *Juiores Comoedia-
rum Spectatores esse non sinat Legislator.*
At quæ ejus rei causa? Nihil quàm
necessarium est, ait Philosophus, pro-
cul à Juvenibus habere, quidquid ob-
scenitatem olet, maxime cum earum
rerum nihil experti sunt: cetero-
quin vel ipsa novitas inexpertæ volu-
ptatis ingens in illis ejus experienda
desiderium excitabit. Sed reponet
aliquis: Quid igitur? an non & ju-
venes laxamento aliquo opus habent?
Canes certè, qui catenâ perpetuè ad-
stricti ad ædium limina excubant, ve-
nationi apti non sunt. Sit ita; con-
cedantur sua & Juvenibus animi oble-
tamenta: an autem alia non sunt,
nisi in præcipitiis? Pessimè res ista
sanctum habebat Joannem Chryso-
stomum, & *Erubescio*, inquit, *in-
quiebat, cum video virum castitæ venerabi-
lem, Filium secum trahentem.* Nec
frustrâ trahentem, dixit S. Doctor:
explicat enim vox ista id, quod non
semel observatum est; ut Parentes
vel invito ac repugnante filio, ad e-
d vel illâ in ætate præ suis genitoribus
sapiebant, ad turpia ejusmodi Spe-
tacula vi pertraherent. Deum im-
mortalem! Si Orator sacer paulò a-
perius reprehendit flagitia; si ad

fructum certius consequendum de-
scendit ad particularia, & adjuncta
minutum ac singillatim explicat, mox
vituperatur oratio ut parùm vere-
cunda; nec delunt, qui minitentur;
nisi stylum, dicendique rationem
Orator mutet, non permitturos se por-
rò, ut Conjuges eorum dicentem au-
diant. Et mox, tam anxiam cautio-
nem obliti, easdem uxores, quin &
liberos ducunt ad Ludos, in quibus
Histriones plures effutiunt obsceni-
tates, quàm voces; ubi non damna-
tur, sed triumphat luxuria; ubi ex-
terioris hominis compositio rustici-
tas, verecundia abjectio, virtutis stu-
dium dedecus appellatur, & sola im-
pudentia ut digna adolescente ala-
critis honoratur. O Cæcitatem de-
plorandam! Sacerdos factis indutus
vestibus, in Templo divino cultui
dedicato, Evangelii verba ore profe-
rens, manu calamum gerens nunc
sancti cuiuspiam Doctoris, nunc al-
terius Scriptoris celebrati, non alio si-
ne, quàm ut abusus perstringat, de
quibus differit, non sine periculo au-
diatur; & cauta ac delicata Parentum
in liberis custodiendis providentia of-
fendatur verbulo, quod major fortassis
zelus, quàm prudentia & circumspe-
ctio suggesserit? eademque, mox pro-
bet Histrionum jocos & argutias fe-
scenninos, risus effusissimos, narra-
tiones lascivas, impudentes in scena
maliculas, nutus, gestas, opera in-
fanda, quæ oculis obijciuntur, &
verbo, ne tantillum indignetur Lu-
dis, qui non aliud estimare docent,
quàm vitæ præsentis commoda, fu-
M m z turæ

turæ gaudia spernere, promissiones divinas explodere, & tantum non Infernum ut somniantis delirium irridere!

XIII. Providè igitur & in rem suam egerunt mali Dæmones, dum tam studiosè laborarunt, ut Ethnicos ad hujusmodi, quæ detestor, Spectacula frequentanda impellerent. Cùm savissima Romæ pestis grassaretur, teste S. Augustino, quæritum est ex Diis tanti mali remedium: responderunt autem Idolorum ore Dæmones, non magno negotio lucem illam extinctam iri: nova tantum Deorum honori erigerent Theatra, novas scenas instruerent, advocarent majori numero Histriones, & majore, quàm antea, licentiâ Ludos dari curarent. Sed non audita sunt Orci consilia; Scipio enim Pontifex Maximus, mendacia hæc Oracula execratus, negavit Sapientum esse, animarum frage corporum morbis mederi, & morum ac honestatis peste, tollere pestem sanitatis: & placuit Patribus Conscriptis Pontificis magis, quàm Deorum

S. Aug. l. sententia, Neque enim, ait S. Doctor, 1. de Ci- erant illi Diis suo Pontifice meliores. Ap- vit. Dei

s. 32. tur Spectaculorum numerus: nec enim ignorat, rectè dixisse S. Joan.

in Matt. Chryostomum de Theatrosum patro- Hom. 6. no: Diaboleam confoves officinam. Atque hæc de perverso hoc rerum ordine, ex quibus cum Tertulliano colligamus, Ludos Theatrales, ut factis ipsis auctoribus sunt, & inventores erubescendorum flagitiorum, ita re vera Theatra mutare in Delubra, cunctis dicata Dæ-

monibus, aut certè tam multis, quot sunt eorum Spectatores: *Tis illic im- mundi spiritus confident, quot homines de- capit. Er cùm hæc ita sint, neget por- lia, c. rō, qui potest; Ludos Theatrales te- la & arma invicta hostibus nostris omnibus, Mundo, Carni, Dæmoni subministrare. Histriones verè veneficos & Magos esse, quique eos tantè voluptate aulecunt, maleficio fascinatatos esse, qui jure suo in Templis inter Energumenes locum inventant. Fascinatio nigritinem obscurat bona.*

III.

XIV. Atque, ut dicamus, quod res est; nimis quàm verè ac propriè affirmari potest, hoc Spectaculorum & Ludorum obscenorum fascino obscurari omne bonum: *obscurat bona: sicque indicatur tertium maleficii genus, quod somniferum appellant, quo animi & conscientie Spectatorum obdormiscunt, & alto kethargo merguntur. Solenne Magis est, profundum, sacrilegis suis artibus, hominibus somnum conciliare, ut interim agere ipsi inter se, furari, & nemine interpellante exequi possint, quidquid flagitiorum arriserit. Ita Dio- Del Rio nanti, Leodinenfis Diocesis oppido, sub l. 3. p. 1. vesperum nebulones duo cauponam q. 2. meritoriam subierunt; quieti longo ex itinere fessos admodum se simularent, expedito tamen se non poterant, ut cubitum concederent; donec urgente importuniùs caupone impetrarunt, ut haud procul animo somnum capere liceret. Movit ea res suspicionem ancilla domestica, ut statuerit alicubi per rimas explorare, quid tan-*

tandem homines illi molirentur. Cum ecce concubia jam nocte ex hippoperâ promunt manum humanam, unctisq; singulis ejus digitis igni, ut cereum, admovent accensuri. Arserunt singuli, uno dempto, Magis non parùm stuperibus, qui cum denuo & illum accendere digitum frustra conari essent, argumento id ipsis fuit, omnes domûs inquilinos, præter unum, somno altè merlos esse. Unum hunc vigilem cum sibi contemnendum ducerent, appensâ ad caminum manu ardente, domo prodierunt ad socios advocandos, quorum adjuvâ totas ades expilarent. In-sistite eorum vestigiis ancilla nihil ter-râ, & aperta domûs ostia claudit de-nuo: dumque de re tota edocere Pa-tremfamilias & domesticorum reli-quos tempore conatur, tam alto sopore absorptos advertit, ut excitari nulla ratione possent. Causam ejus rei di-vinando assecuta, ad caminum redit, ibique suspensa & ardentis manus di-gitos omnes extinguit: cum mox evi-gilarunt omnes, & intellectis, quæ ac-ciderant, fecerunt, ut nebulones isti à Magistratu capti equuleo torqueren-tur; ubi & meditatum expilandæ do-mûs facinus, & artea perficiendi, ope fascini illius somniferi, confessi sunt. Visum est referre eventum hunc mi-nutum valdè, non nego; sed non abs-te, si ad id, de quo agimus, illum ap-plicando, arguetis, quæ quantâque sit vis lethargi maleficio conciliati; illius inquam; quo obdormiscunt Theatra-rium Ludorum Spectatores, sic ut ocu-los deinceps aperiant nunquam ad co-

gnoscenda sua pericula, nisi cum mors fascinum solvit. Somnus quædam im-mobilitas, & stupiditas sensuum est. Talis est in his Fidei somnus, quæ nihil agit, & somnus spirituum, qui proprii sunt hominis Christiani; in his autem Spectatoribus immoti planèque otiosi sunt. Nec somnus tantùm est, sed & somnium. Somnus dico & somnium; non solum enim non vident, quæ sunt, ut cuncti dormientes; sed videre etiam sibi videntur, quæ non sunt, ut somni-antes: *vident vana*: hisque vanis & men-dacibus ita capiuntur, ita pascuntur, perinde ac si verissima essent; *Dormien-tes, & amantes somnia*. Sed si intelligi volo, explicatius hæc dicam oportet. Rectè dormientes isti effascinati di-cuntur videre vana: *vident vana*: inve-niunt enim, & ut legitimas æstimant frivolas se purgandi rationes. Triâ ad capita hæc reduci possunt. Sunt, qui cum sæpe spectent ejusmodi Ludos, ipsos excusant; tertii omnium terribi-mi accusant eos, à quibus reprehendun-tur.

XV. Primi igitur somniorum i-storum amatores purgant se, dicunt-que; licet frequentes ipsi in Theatris sint, & audiant Comoedias audiri indi-gnas, nihil tamen inde in se redundare detrimenti; gaudere se illis, ut oble-tamentis profus innoxii, neque quæ Sancti Doctores tantopere exaggerant, atque inculcant, incitamenta ac stimulos ad peccatum; quoquo mo-do experiri. Malè metuo, ne, qui ita differunt, avium instar sint dormien-tium, quæ captas se & laqueo intrincatas

M m m 3 non

Artes. l.
1. de so-
mno c. 1.
n. 11.

ff. 56. 10.

non sentiunt, quia nunquam movere se & avolare tentarunt; homines asueti trahi quacunque ad peccatum pellaciâ, non videntur sibi tentari, quia, ut S. Augustinus monuit, ne quidem expectant tentationem, sed eam præveniunt, & oppugnari se non sentiunt, quia non repugnant. *Non expectant tentationem, sed præveniunt voluntatem.* Quamquam fieri tandem potest, ut non tententur; cum Dæmon, qui aditum in eorum animis ad omne peccatum videt apertum, non velit gratis pulsare & tundere, ut pateat: haud aliter ac belli Dux aliquis non amat frustra tormentis quaterere aggerem inter propugnacula medium, in quo aditum ad irruptionem jam prærentem cernit. Cæterum quis imaginari sibi potest, eos, dum plaudunt argutiis felcenninis, jocis obscenis, moribus impuris Spectaculorum, quibus interfunt, se ipsâ ex toto immunes esse à multis oblectationibus, quæ non notantur, cum una aliam mox consequatur? S. Paulus Concupiscentiam Legis nomine indigitavit: *Video aliam*

de Pat. nit. d. 5. Etant tentationem, sed præveniunt voluntatem. Quamquam fieri tandem potest, ut non tententur; cum Dæmon, qui aditum in eorum animis ad omne peccatum videt apertum, non velit gratis pulsare & tundere, ut pateat: haud aliter ac belli Dux aliquis non amat frustra tormentis quaterere aggerem inter propugnacula medium, in quo aditum ad irruptionem jam prærentem cernit. Cæterum quis imaginari sibi potest, eos, dum plaudunt argutiis felcenninis, jocis obscenis, moribus impuris Spectaculorum, quibus interfunt, se ipsâ ex toto immunes esse à multis oblectationibus, quæ non notantur, cum una aliam mox consequatur? S. Paulus Concupiscentiam Legis nomine indigitavit: Video aliam

legem in membris meis repugnantem Legi mentis meæ: qui quidem titulus tam in eam quadrat, ut subinde passim eum scholæ retinuerint, Legem somitis appellando. Quæ autem eam sic appellandi causa? Duabus ad id inductum Apostolum existimo; prima est: quia Lex est inexorabilis; nequit flecti, sicut Legislator, qui & precibus cedere, & mutare sententiam potest. Lex semper est eadem, Talis est & Concupiscentia: non flectitur; non mutatur, sed eodem semper modo ad

Rom. 7. 27. legem in membris meis repugnantem Legi mentis meæ: qui quidem titulus tam in eam quadrat, ut subinde passim eum scholæ retinuerint, Legem somitis appellando. Quæ autem eam sic appellandi causa? Duabus ad id inductum Apostolum existimo; prima est: quia Lex est inexorabilis; nequit flecti, sicut Legislator, qui & precibus cedere, & mutare sententiam potest. Lex semper est eadem, Talis est & Concupiscentia: non flectitur; non mutatur, sed eodem semper modo ad

hoc inclinat sensus, ut quærant, quæ delectant. Altera causa fuit; quia Lex ad omnes pertinet; omnes ligat, qui quidem Legislatori subiecti sunt, excepto nemine. Sic & Concupiscentia, nemini non sua promulgar imperia, quamvis tyrannica, & cunctis subditis onus idem imponit. Quomodo igitur, & quâ fronte isti eximios se jactitant à Lege non communi minus, quàm sævâ, quæque vel Apostolo gemitus expressit, sentienti difficultatem pægnæ, quâ illi repugnandum erat? Fierine potest, ut tam imperiosa hæc domina, qualis quidem ipsa videri vult, tam eos clementer habeat, ut videre, audire, imaginari, loqui, in materia usque adeo lubricâ, illi in tribus foris exemplis, pravis intus propensionibus impellentibus, possint quidlibet impunè, & nullo peccandi periculo? Abietes, dixit Plinius, videri tempestatum metu procul à mari recessisse, & in altissimis montium jugis nati, crescere, & conservari elegisse; *Situs, in excelso montium, cum maria Plin. l. 16. 10. fugerint.* Nec tamen vel ibi à ventorum furcibus securæ consistunt, quò minus modò hæc, modò illa, radicibus evulsa deiciatur: & securæ, omnes ventos in medio undarum rideant, in navi, ut arbores absque radicibus plantatæ? Dicere volo; viros sanctissimos non satis tutos sibi videri etiam in solitudinibus inaccessis, & ibi cum S. Hieronymo turbines ac tempestates Theatrorum experiri. Et homines peccatis innutriti, credant ipsi, & alios credere veliat, mediis in Theatrorum periculis gaudere se illâ pace, ac tranquill-

quillitate, quam vix tandem deserta conferunt, & scire vel ipsum Spectaculorum tumultum sibi in eremi silentium mutare? Non credidit hoc Terentianus, sed, *Nemo ad voluptatem venit sine affectu, dixit, & nemo affectum sine castibus suis patitur.* Non Salvianns, cuius hæc sunt verba: *In illis imaginibus fornicationum omnis omnino plebs animo fornicatur, & qui forte ad spectaculum puri venerant, de Theatro adulteri revertuntur.* Et ab his assertionibus, omnes universim complexis, soli isti se tam facile eximant? Quis non videt, meris somniis infelices deludi?

XVI. Quamquam quid multis est opus? Satis est, ut vos perverfi sitis, flagitiosos esse Ludos, quos spectatis, & auditis, nullâ ad id compulsâ necessitate: hæc enim satione vos saltem fovetis, quæ ibi admittuntur, peccata. Omittamus, quod, etsi non arduum est spectare fraudes, perfidiam, cædes, quin spectando quis contaminetur; non tamen eadem sit ratio Ludorum lascivorum, *Quæ causa fuit, ut magnus, cuius modò verba attuli, Præsul dicere non sit veritus, idem esse in Spectaculis & Actorum, & Spectatorum de celis. Sola spectaculorum impuritates sunt, quæ unum admodum faciunt & agentium, & aspicientium crimen.* Omittamus inquam istud. Parùmne illud videtur, vos æstimationem Ludis hic conciliare, vos Histrionum accendere studia, dum approbatis, plauditis, nullòque non gestu ostenditis, magnopere vobis cuncta placere? quid enim? An Histriones isti iterum iterumque prodirent in scenâ, indies auda-

ciores impudentioresque redderentur, si solitudinem circa Theatrum viderent, neminem ipsis plaudentem, faventem neminem? *Qui laudant ista hom. 5. dicentes, ipsi eis hæc exercere persuadent: in Matt.* affirmat os aureum. Neque est, quod excusetis. Etiam vobis absentibus non defore qui spectent: neque enim istud vos purgat. Inprimis siquidem, non lego uspiam SS. Doctores, eos, qui primi accedunt ad hæc Spectacula, distinguere ab illis, qui sequuntur præeuntes: nullo enim discrimine in omnes, qui intorsunt, invehuntur. Dein edicite. Si ubi conjurarent in vitam Principis aliqui, aut seditionem saltem adversus eum concitare niterentur, an rectè se quisquam purgaret, si affirmaret, se accessisse postremum, & absque se conjurationem fuisse sortituram effectum? An non, quàm quisque amat Reis lætæ Majestatis non accenseri, tam procul ille habere se debet ab omni cum conjurantibus commercio & communione? Cur igitur non eadem tenenda sit ratio in re nostra? Neque enim scio, an uspiam contra Christum tam perfidè conjuretur, quàm in Theatris impudicis. Iterum ergo somniant, qui se purgant, & infontes videri volunt, quia ad hæc Spectacula primi non accedunt.

XVII. Non minùs illi somniant, qui dicunt; SS. Doctores execrari Ludos, sed Ethnicorum & sui temporis, à quibus cum hodiernæ Comædiæ differant longissimè, illorum se fulminibus non tangi. Cuperem equidem doceri, quid antiquæ illæ Fabulæ

hæ-

habuerint magis vel periculosum, vel perniciosum, quam hodiernæ? Damnabant Viri illi verè sapientes argumentum agendi, & se in theatris vestendi modum. Quid horum minus lascivum in nostris? Quid dico, minus lascivum? Utinam multò abominabiliora pleraque non essent! Nostisne, quid huic causæ potissimum nocent? Non aliud, quam quòd hoc ex loco liberè dici omnia non possint, quæ res posceret. Cateroquin quæ ego, & qualia in medium afferre possem, quæ dies nostri spectantur in Theatris Christianis? Satis sit vel hoc dixisse; talia esse, ut dicere non liceat: cum hoc Theatrorum flagitiis proprium sit, ut Salvianus notavit, quòd ne quidem ab execrante enarrari possint. Ingeniosa qualibet clepacium hominum furta minutim hic à me describi possent & enarrari, quin necesse esset quemquam obturare aures; nec dispar est vel detractionum famæ, vel mendaciorum, vel lascivitiæ, quin atrocissimorum etiam facinoram, quæ publici Latrones perpetrant, ratio; quæ autem in Theatris geruntur, quis hodie Prover. nestus narret? Unde Salvianus. *Sola sunt Theatrorum impunitates, quæ honeste non possunt vel accusari.* Satis proinde mihi erit, affirmasse, si Tertullianus veteris Romæ Theatra nominibus tam probrosis compellavit, ut illa diceret, nunc Impudicitia concubernia, nunc Sacra Veneris, aliàs omnis infamiae asyla; ne uno quidem horum titulorum non jure summo compellari, de quibus nobis sermo est, Theatra Christianorum.

XVIII. Cùm autem se ipsis tam improbi, tam concelerati sint isti Ludici ferri ac Fabulæ, an non & tempus, quo Lespandantur, plus ipsis aspergit infamia, ut loquor, que culpæ? Leges non Cæsareæ minuent, quam Pontificia, omnes olim Antiquis diebus feriatas Ludos scenicos prohibuerunt. *Dies festos, dies Majorum altissima dedicatos, nullis volumus voluptatibus occupari;* Supremi Imperii Monarcha edixerunt: & de die Dominica distinctius loquendo; nihil agebant, de eadem die sibi vendicet *seena Theatralis.* Servabant autem id tam sanctè, ut, si quando annua natalis eorum diei memoria in Dominicum incidisset diem, quacumque tunc eadem erant lætitiæ argumenta, alio non feriato die edi juberent. *Et si in nostrum natalem solennitas incidit, differatur.* Ut autem magis pateat, quantopere debita illis diebus reverentia Monarchis istis cordi fuerit, penas audiamus, quibus Legem sanxerunt. *Proscriptionem, decernunt, Patrimonii sustinebit, si quis unquam hoc die festo spectaculo interesse.* Quæ ergo iis fuerit statuta mulctæ, qui dare ludos ausi fuissent? Concilia deinde Carthaginensè, Coloniense, Toletanum aliæque quam impensè curarunt, ut feriatas diebus Spectaculis interdicerent? Etiam Anathematis fulmen intentare non dubitarunt: *Qui de Condie solenni, prætermisso solenni Ecclesie sermone, ad spectacula vadit, excom. e. qui munitur.* Statureruntque, ut ejus die, de modi diebus ex omnibus planè Pro-Confer. vincis Christianis Spectacula exula. d. i. c. rent. Et tamen hodie non solum religio dies feriatas, præquam ulli alii, hac pe. g. a. flo

de Prov.
l. 6.

ste contaminantur, sed alicubi nec sacro quidem lectui destinati dies existunt; verni nimirum longioris jejunii. Hebraei Veteres, S. Hieronymo teste, suam exules Solymam, non parvo are redimebant quot annis eam adeundi veniam, suamque exilium deplorandi. Verum quam nullus erat earum lacrymarum fructus, tam male eas illud expendebatur. Alia Peccatorum conditio est; qui certi sunt, quod flendo reparare jacuras suas possunt: unde non argentum & aurum, sed sanguinem adeo ipsi merito eam in rem profunderent. Et tamen, dum tantam benignitate Deus ejusmodi ipsis tempus concedit, quale praecipue Quadragesimae est; non desinent miseri etiam illud ipsum in solatiis, in oblectamentis impuris, in lasciviis traducere? *Lacrymis tantum penitentiae, S. Joannis Chrysostomi querela est, promittitur remissio, & inter haec Theatra spectamus?* Par erat, Infernum Saturnalium tempore, quod sibi impius ut proprium vindicavit, summam Conditoris injuriam, cujus sunt momenta plene omnia, contentum, reliquos anni menses diesque Deo, ejusque cultui rotos permittere. Sed ille parte jam nullam satur totum sibi vindicare annum laborat; vult, ut nullo non tempore caeci mortales ejus execrandis desideriiis licent: *habet fiduciam, quod J. r. dantis influat in os ejus.* O Dolendam Ecclesiam sanctam sortem! quis ejus solabitur lacrymas? Sperabat illa, se sacra cinerum Caremoniam, qua jejunium longius inchoat, cum Moysse, in cineres redegit infame voluptatum Idolatriam. *R. P. Segneri Christ. Instr. Tom. III.*

lum, quod insani earum amatores Saturnalium tempore impie adoraverant; sed o quam illa spe sua frustratur! Vix enim pauci abeunt a sacro ritu dies, cum Idolum hoc suis videtur cineribus resurgere vivacius, statui illi iterum in Theatris aras, convenire amplius in diætiis frequentes ejus adoratores, rursusque tot illi voluntarias eam victimas, quot miseræ animæ non dubitant ejus causam aeternum ardere in Inferni rogo. *Ad aram luxuriae in Theatris, quasi vilitate trucidantur.* Has autem veritates non cognoscere, an non lethargi Christiano in populo certum argumentum est? Hos abusus nescio quibus coloribus illinere, & quaestis rationibus tueri velle, non est somnare? His autem rationibus etiam fidem adhibere, tantam ferè, quanta veritatibus à Deo revelatis debetur, an non est amare somnia?

XIX. De illis quid jam pronuntiamus, qui non tantum spectantes, atque ipsos ludos & fabulas obscenas excusant, sed etiam accusant eos, qui cum Theatris Ludos damnant? Et tamen nec tales desunt. Si Orator facer nolit esse Canis mutus, mox reprehenditur; ut qui inter seculi asellam, & Eremi incolam distinguere nesciat; homo nullius judicii, prudentiae ac humanitatis expertus, inimicus laxamentorum publicorum, licet innocentium, vocitatur. Febri laborantium somnia monstruosa esse solere Philosophus asserit. Quis igitur sanam mentem & judicio illos pronuntiet, qui non verentur assertiones tam ab-

N n n fo-

fonas, tam monstrosas proferte, & ut loquantur, sentire? Et primum quidem quod attinet, ego quidem Eremitam inter, & profanum in seculo hominem differentiam sanè palmarem. Statuerem: dicerem autem; Profani in seculo hominis esse, curâ multo majore quovis tempore cavere ac vitare pericula peccandi, quàm illa vitet Anachoreta; quid enim vobis videtur? Quis duorum solertiùs vitare debet feri Apri dentes, an qui in arbore sublimis ejus vanas iras despicit, an qui plano in solo plagis ab eo accipiendis expositus est? Deinde si sine judicio, sine prudentia & moderatione, si inimici oblectationum publicarum sunt Oratores illi, qui apertâ fronte in Theatrales fabulas invehantur, numerentur sanè hos inter judicii, prudentiæ, moderationis expertes homines primi quique, quos recensui, Patrum, Legislatores orbis, coacti in Conciliis Præsules: quin nec ipsa hoc è numero eximatur Ecclesia, quæ tam sine ambagibus Theatra inter Diaboli pompas execratur, quibus factò in Lavacro credentium quemlibet nuntium jubet remittere. Hoc, Tertuliano teste, inter præcipua olim Christianos ab Ethnicis discernendi signa erat; Theatralibus Ludis abstinere: *Hinc Ethnicis vel maxime intelligunt factum Christianum, de repudio spectaculorum.* Eaque causâ vir ille magnus censuit, tacitam quodammodo Baptismi ejurationem esse, illud, quo discernere, signum non curare, *itaque negat manifeste, qui, per quod co-*

gnoscitur, tollit. Neque id inde factum quis existimet, quod olim in Theatris aliquis Diis cultus exhiberetur. Nec enim hanc, sed aliam ejus prohibitionis causam Tertullianus affert: *Habes igitur, inquit, & Theatri interdictionem de interdictione impudicitie.* Idemque Massiliensis Antistitis sensus erat, qui idcirco dixit: *in spectaculis quadam Apostataio Fidei est.* Unde sic Fidelem quemlibet hortatus est: *Quomodo igitur, ô Christiane, de immo spectacula post Baptismum sequeris, quæ l. 6. opus esse Diaboli confiteris?* Et convitiis hodie proferantur Sacri Oratores, qui non tacite ab iis, quæ tam ab eorum conditione aliena sunt, Christianos dehortantur, illaque damnant, & execrantur?

XX. Satis equidem hinc patet, eos, qui theathorum hodiernas fabulas suo patrocinio dignantur, si minus Fidei ipsius, certe illius luminis, quo hæc nos illustrat, ad res omnes suo merito æstimandas, jacturam fecisse. *Chas. Osiar. nuan, in manu ejus statera dabsa: 7. calumniam dilexit.* Cum in rebus ponderandis fraus intervenit ex parte ponderantis, non difficile malo remedium est; at cum bilances juxta non sunt, quis tum errorem corriget? Nostræ ætatis Christiani vitæ Christianæ veram Ideam amplius non habent, quia nimirum magnam partem amiserunt Spiritum Christi, in Baptismo sibi donatum, quo renati sunt ad vitam è diametro oppositam vitæ Adam veteris; atque hinc vix jam agnoscuntur esse, quod se esse profiten-

sicutur. *Siquis autem Spiritum Christi non habet, hic non est ejus.* Videntur insistere vestigiis non Dei, summos inter cruciatus ab omnibus deserti, & feralem in Crucem acti, sed Sardanapali alicujus, in luxu & delitiis marcescentis. Cùm sermo inferatur aliis de rebus, quàm quomodo tempus hilariter cum aliis transigendum sit, peregrinum id ipsis idioma est. Christi Servatoris Discipuli, cùm sæpius citra ulla ambages ex ore Magistri sui divini audirent, vicinum esse ultimam & feralis inter tormenta Tragœdiæ tempus; *Ipsi nihil horum intellexerunt: & erat verbum istud absconditum ab eis: & non intelligebant, quæ dicebantur.* Mira profectò ruditas & hebetudo, quam facer Scriptor vix satis sibi videtur posse exprimere; unde non contentus dixisse: *non intellexerunt, addit, erat absconditum ab eis; non intelligebant.* Unde autem tarditatem hanc & hebetudinem in Apostolis natam existimemus? Non alteri sanè fonti originem illa suam debuit, quàm præceptæ opinioni & spei, quæ sibi persuaserant, Regnum Christi fore, quale vulgo in Mundo esse solet, pompâ, opibus, omnis generis delitiis insignis, non futura, sed præsentis vita. Hinc capere non poterant, cùm de abjectione, doloribus, morte sermo inferebatur. Non dispari causâ agris hodie acribus Christiani illorum Oratorum admittunt verba, qui veritates, sensuum illecebris repugnantes, inculcant: & si quando audiunt, tam non

sinunt penetrare in animum, ut mox illas, velut tela, in ipsos monitores suos retorqueant: tam enim sunt deliri, ut existiment, se Legem mentis, Evangelicâ doctrinâ imbutæ, scdere aliquo conjungere posse cum Lege membrorum & Concupiscentiæ: nec capere volunt, Virtutem & sanctimoniam Christianorum esse virtutem Crucis, pugnae, & violenti, adversus rebelles motus & cupiditates, continuique certaminis; ipsumque caeleste Regnum non aliis in præmium cellurum, quàm qui vi & armis illud sibi vindicârunt. *Violenti rapiunt illud. Axl. sect. 30. probl. dum sopore mergunt. Aliter se res n. 13.* nostræ habent: neque enim alius somnando delirat vehementius, quàm qui profundissimo Orci somno absorptus est. Interim isti tranquille admodum dormire pergunt, & eam somniis suis fidem præstant, ut arcanarum ea veritatum loco habeant; sicque præstigiosum hunc somnum dormiendo, temporis & spatii abundè concedunt malo Dæmoni, quo animum omni virtute exuat; ut auferrat opportunum pœnitentiæ tempus; persuadeatque, ut in omni vitæ licentiâ transigatur, quod serio sanctoque dolori erat impendendum.

XXI. Quid autem, AA. dilectissimi, an non evigilabimus tandem? Non discutiemus somnum antè, quàm terribilis illa tuba nos mox ceter ad Tribunal, à quo nulla est appellatio? *O insensati!* Liceat mihi sub finem Apostoli vos verbis alloqui. *Quis vos*

fascinavit non obedire veritati? Quæ adduxi rationum momenta, ut Theatralibus vos à Ludis abstraherem, tanti sunt ponderis, ut qui iis non movetur, insensibilem illum, & sine motu esse oporteat. Nolle igitur applicare mentem, quàm immanis est deceptio? An non incantatum, fascinarum præstigiis, dementatum fateri eum necesse est? Et qui tandem sunt illi, qui vos avertunt? Qui sunt illi, qui suat, inquam, Magi illi, qui imaginatricem vestram facultatem tam pertinaciter fascinarunt? Quis vs. fascinavit? Sunt fax hominum, quos ipsi vos infames iudicatis: quos infames pronuntiant Leges Casarea, iisque diu Urbe interdixerunt: multoque magis infames eos censet Ecclesia, quæ Histriones à sacris Ordinibus, ut ineptos areet. Respondeat ergo, qui vult, Tertulliano, qui ut olim contra Ethnicos, ita nunc contra Christianos sic arguit: Histrionum conditio an honore aliquo digna est, an verò vilis & abjecta? Si vilis & abjecta, cur vos histrioniam exercentes laudibus extollitis? Cur festinatis ad illos audiendos? Cur probatis, amatis, & tam non fide plauditis? Si autem honore digna est, cur huic illis negatis? Cur Magistratu aliquo, & munere publico non ornatis? Cur ne ad privatum quidem eum iis commercium descenditis? Cur pudet affinitatem cum iis contrahere, inter agnatos numerare? Non capio, ait de Spect. Doctor iste: Quanta perveritas! amant, c. 22. quos multant, Ar. em magnificat: Artifices notant. Si verè itaq; infames Hi-

striones sunt, cur eorum gratià receditis à verà semitâ? Hæc hominum fax tam est turpis, ut turpillimam S. Augustinus dixerit: *Turpissimi Scenici.* Et his tam vilibus, tam turpibus iuncti sociis siltere aliquando vos vultis Christo Judici? monuit ille dudum per Ilaiam: *Stia cum Incantatoribus suis, & cum multitudine maleficiorum tuorum.* Non aliam nimirum, qui his iuncti sunt, habent, quam illo iudicii die expectent, quàm eandem cum ipsis, & immitem sententiam. Comparete igitur hos, qui vos in fraudem inducunt, vobiscum ipsis, qui decipi vos sinitis. Fraudulenti illi & deceptores qui snt, jam nōstis: reliquæ sunt infelicis Ethnicismi, cæjus ne hodie quidem abules omnes aboliti sunt. Vos, qui in fraudem volentes inducimini, Christi estis asseclæ, vocati, teste Apostolo, ut sitis sancti: *vocatis sanctis.* Abluti Sanguine Servatoris vestri, ut rectorum operum studio grati sitis Deo, ut *man. Tit. 2. daret sibi populum acceptabilem, sectorem bonorum operum.* Electi, ut gravitatis, modestiæ, doctrinæ exemplo nationes Orbis universas ad Deum ducatis. *In populo gravi laudabo te.* Et *Ps. 34. vos eadem, quæ infames illos, extremo illo die sententiæ fulminet? Sinite illos facessere in malam rem. Primorum seculorum Christiani non ingrediebantur in Amphitheatra, nisi ut egrederentur Martyres: & nunc Amphitheatra eadem Dæmonibus serviunt, ut suarum deliciarum receptacula, qui gaudeant, cruenta illa gladiatorum Spectacula, ubi tanta humani*

San-

Sanguinis copia fundebatur, mutata esse in Spectacula obscenitatis, ubi strage multo funestiore literarum Orcos animabus, lethiferam voluptate maceratis? *Quis vos fascinavit?*

XXII Perpendite, vos Christianam veritatem pridem esse professos, & dum curvasse colla ad ferendas illius Leges; quibus proinde obtemperandum sit, nec unquam permissum, ut ab illis perfidi deficiatis. Quod autem perfidiae argumentum certius, quam transire in castra, in quibus inimicæ adhuc Idololatrarum turmæ Deum oppugnant? *Nemo in castra hostium transiit, nisi desitutus signis & Sacramentis Principis sui;* hanc in rem Tertullianus olim aiebat; ego autem hodie vobis inculco. An nobis Christianis desunt, quæ miremur, Spectacula? Omnium instar sit supremum illud ludicium, cujus paulo antè memoriam vobis refreicavi. Prò! quantus se ibi pandet campus, quàm multa se offerent, quibus contemplandis horas optimas rectè impendatis! Quæ ibi Personarum varietas! quæ scenarum-

mutationes! Quæ fortis ac fortunæ Metamorphoses! Quæ, per Deum, catastrophæ! quis risus, quæ rabies, quàm affectus & sensa diversa! Hoc spectaculum quisquis animo suo objecerit, non ambigat, quin inventurus sit, unde timeat, unde speret, unde gemit, unde gaudio triumphet, unde ætonitus hæreat. Et hæc non ficta fabula præ omni Adonide, Amarylli, aliis otiosorum hominum commentis animum non rapiat? Nemo igitur, nemo deinceps lectetur fallaces has ineptias, qui tanto digniora inveniet in re, ac veritate: sed salutari potius dolore percitus, quòd tamdiu cum Mundo desipuerit, à Deo errorum, ac stultitiæ veniam supplex petat: *Deprecanda est misericordia Dei, ut donet intellectum ad ista damnanda, affectum ad fugienda, misericordiam ad ignoscenda.* His verbis suam clausit S. Augustinus, his meam ego claudio de Theatris Disser-tationem.

